

Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία 18^{ος} – 20^{ος} αιώνας Μάθημα 8ο

Εαρινό Εξάμηνο
Παιδαγωγική Σχολή
Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Κουσερή Γεωργία

Στο μάθημα αυτό θα ασχοληθούμε με:

- Τη Μικρασιατική καταστροφή,

Ο κόσμος μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Η Ευρώπη έως Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

- Επίκεντρο διεθνών εξελίξεων
- Κοιτίδα πολιτισμικών & πολιτικών ρευμάτων
- Εστία ζυμώσεων

- Κυρίαρχα ιστορικά φαινόμενα Μεσοπολέμου
 - Η αποικιοκρατία
 - Η ενίσχυση ισχύος των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας
 - Ο φασισμός και ο ναζισμός

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αίτια αποικιοκρατίας:

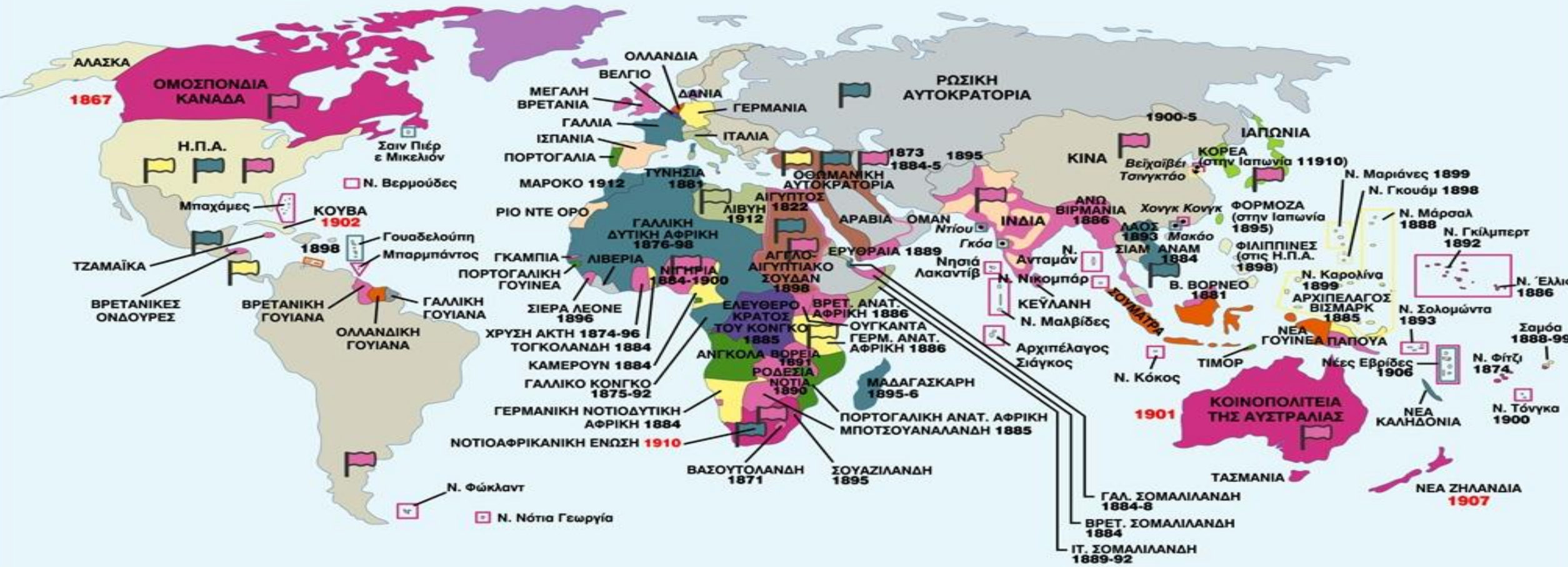
- η αναζήτηση αγορών και πρώτων υλών
- η πίστη στην ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού και η πεποίθηση ότι πρέπει να εξαχθούν οι αξίες και οι θεσμοί του (πχ. οι Άγγλοι αναφέρονταν στο χρέος του λευκού ανθρώπου, οι Γάλλοι στην πολιτιστική του αποστολή)
- η φιλανθρωπία

Στόχοι της αποικιοκρατίας

- Να εξυπηρετηθούν κυρίως οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα των μητροπολιτικών χωρών.
- Να επιβραβευτούν οι δυνατότητες και η ισχύς των μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών για τις οποίες η αποικιοκρατική εξάπλωση αποτελούσε εθνικό στόχο

Ποιες χώρες ίδρυσαν αποικίες;

- Η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αγγλία (η οποία έσπευσε να προσθέσει στις παλαιές της αποικίες, νέες, όπως την Αίγυπτο, το Σουδάν, τη Νότια Αφρική, την Ινδία και το Πακιστάν), η Γαλλία (στη ΒΔ. Αφρική), η Ολλανδία, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Ιταλία (στην κεντρική Αφρική). Επιπλέον η Ρωσία εξαπλώθηκε στον Καύκασο, στην κεντρική Ασία και στη Σιβηρία, ενώ οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία ενεπλάκησαν στην Αν. Ασία.

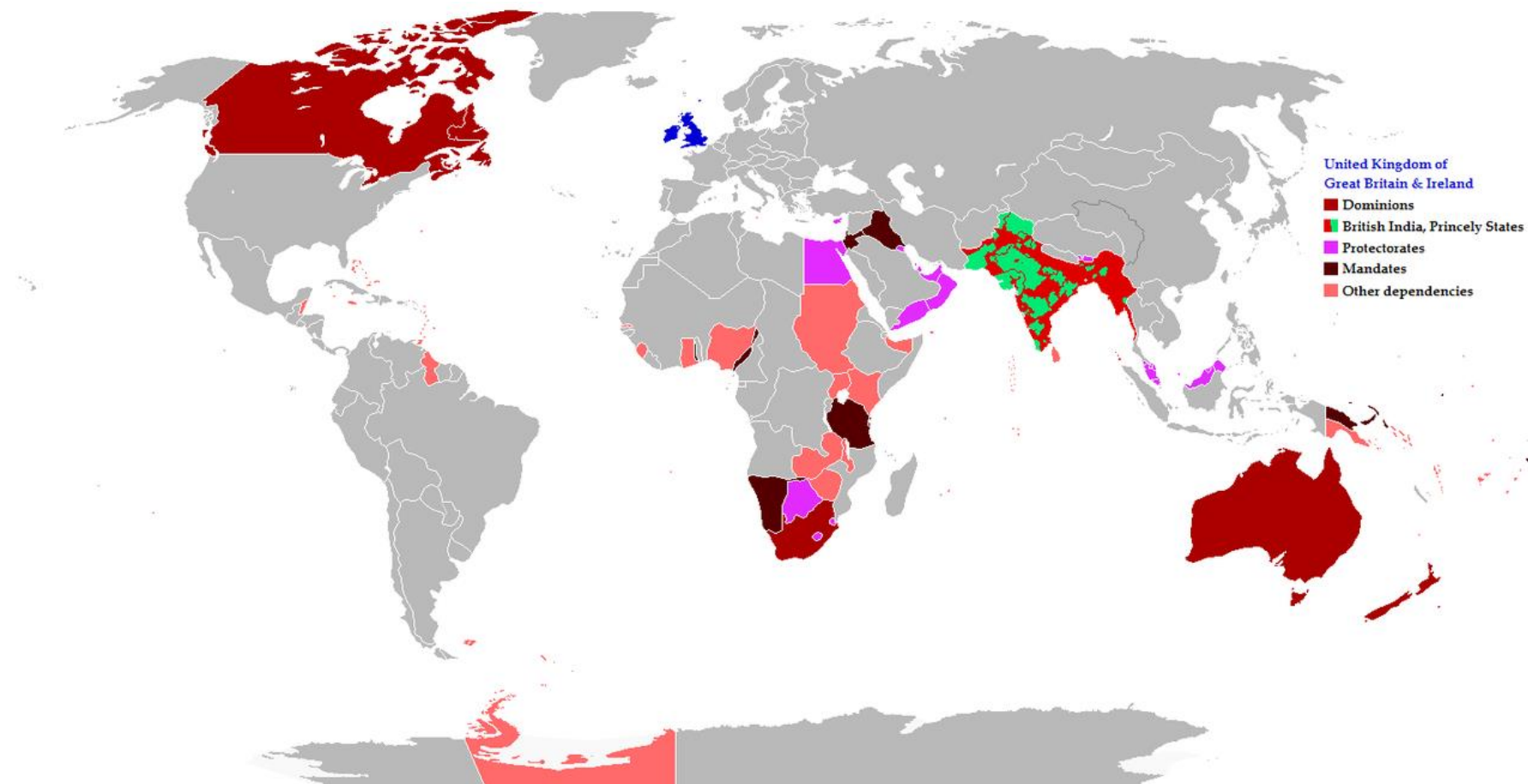

Ο κόσμος το 1900 – Ευρωπαϊκές αποικιακές αυτοκρατορίες

Αποικιακές δυνάμεις

 Βρετανοί	 Οθωμανοί	 Βέλγοι	 Ιάπωνες
 Γάλλοι	 Ολλανδοί	 Ρώσοι	 Επενδύσεις αποικιακών δυνάμεων εκτός Ευρώπης
 Γερμανοί	 Ιταλοί	 Η.Π.Α.	1898 Χρονολογία ευρωπαϊκού ελέγχου
 Πορτογάλοι	 Ισπανοί	 Δανοί	1902 Χρονολογία ανεξαρτησίας

British Empire 1919

Πού δημιουργήθηκαν οι αποικίες;

- Στην Αμερική, στην Ασία, και τον Ειρηνικό Ωκεανό,
- σε υπανάπτυκτες οικονομικά
- ανίσχυρες στρατιωτικά περιοχές του κόσμου.

Βασικά στοιχεία των αποικιών

- Η εγκατάσταση εποίκων από τις μητροπόλεις και η λειτουργία των κοινοτήτων τους ως πυρήνων της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής των αποικιών.

Διαφορές από προγενέστερες φάσεις του φαινομένου

- Οι αποικίες δεν οφείλονται σε δημογραφικό πλεόνασμα ή ανεπιθύμητες πληθυσμιακές ομάδες (θρησκευτικές ή άλλες) του ευρωπαϊκού πληθυσμού
- Δεν ανέπτυξαν τους θεσμούς των ευρωπαϊκών μητροπόλεων

- Η έννοια της νέας αποικιοκρατίας είναι γνωστή και ως **ιμπεριαλισμός (αποτελεί πολιτική επέκτασης του ελέγχου ή της εξουσίας που ασκείται σε ξένες οντότητες ως μέσο απόκτησης εδάφους ή εποικισμού)**.
- σχετίζεται στενά με τις έννοιες του εθνικισμού και του μεσσιανισμού **(το σύνολο των παραδόσεων που ανέπτυξαν διάφοροι λαοί που υποστηρίζουν την έλευση κάποιου λυτρωτή)**.

Τρόπος εξάπλωσης των αποικιοκρατών

- Με τον εξαναγκασμό ή τη χρήση βίας σε βάρος των γηγενών πληθυσμών των φτωχών χωρών.
- Εκτός της οικονομικής εκμετάλλευσης, παραδοσιακοί κοινωνικοί θεσμοί εξαρθρώθηκαν, συχνά χωρίς να αντικατασταθούν, με αποτέλεσμα πολλές από αυτές τις χώρες, όταν απέκτησαν εθνική ανεξαρτησία, να αποτελέσουν προβληματικά εθνικά κράτη χωρίς συνοχή (εμφύλιοι πόλεμοι κά).

Θετικά αποτελέσματα της αποικιοκρατίας

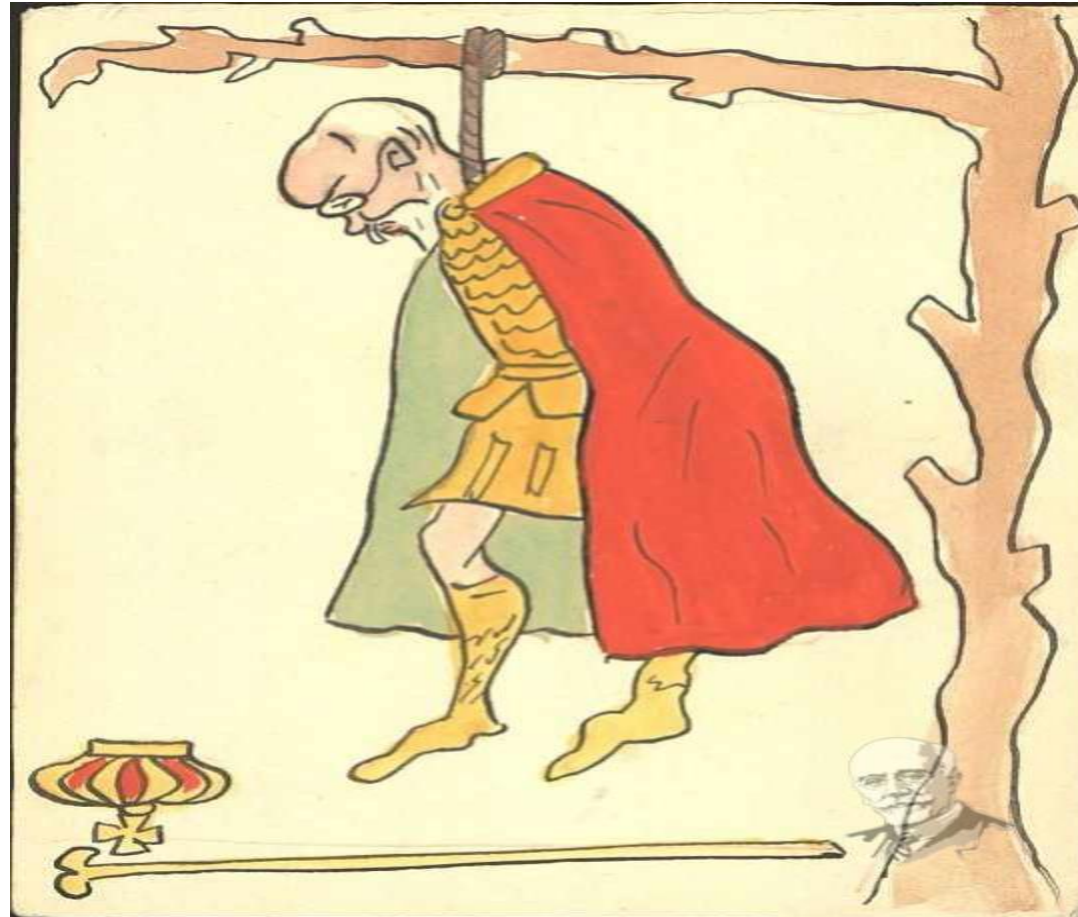
- Δόθηκαν – ιδιαίτερα από τους Βρετανούς θεσμοί διακυβέρνησης και ενότητας σε πληθυσμούς θρησκευτικά και γλωσσικά κατακερματισμένους
- Εξαλείφθηκαν θανατηφόρες επιδημίες - Καταργήθηκε η δουλεία

Ο ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (1919- 1922)

Βασικοί άξονες προς διερεύνηση

- Ποιες ήταν οι συνθήκες που οδήγησαν στην Μικρασιατική Καταστροφή;
- Ποιες ήταν οι πρώτες προσπάθειες για την περίθαλψη των προσφύγων;
- Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην Συνθήκη της Λοζάνης;

Γελοιογραφίες μετά το 1920

Από τη συνθήκη των Σεβρών έως την ήττα στη Μ. Ασία

Συνθήκη Σεβρών, 10 Αυγούστου 1920:

- Η μεγαλύτερη διπλωματική επιτυχία της Ελλάδας
- Δικαίωση της τολμηρής πολιτικής του Βενιζέλου
- “η Ελλάδα των δύο Ηπείρων και των πέντε θαλασσών”
- Πραγματικότητα το όραμα της Μεγάλης Ιδέας
- Εκλογές, Νοέμβρης 1920- ήττα του Βενιζέλου
- Δημοψήφισμα- επιστροφή του βασιλιά
- Συνέχιση της μικρασιατικής εκστρατείας- κατάρρευση του μετώπου

Τουρκικός εθνικισμός

Η άνοδος του τουρκικού εθνικισμού και η μειονοτική πολιτική των Νεοτούρκων

- Ιδεολογία Νεοτούρκων: εθνικισμός
- Ποικιλώνυμες ομάδες διαμαρτυρίας εναντίον της απολυταρχίας του Αβδούλ Χαμίτ, συχνά φορείς ιδεών δυτικού φιλελευθερισμού
- Αιτήματα για συνταγματικές μεταρρυθμίσεις και διατήρηση της ενότητας της αυτοκρατορίας
- Σε πρώτη φάση ανομοιομορφία στην έκφραση της ιδεολογίας των Νεοτούρκων

Μετακινήσεις πληθυσμών

- Από τις αρχές του 19ου αιώνα και μετά η Οθωμανική Αυτοκρατορία άρχισε να παρακμάζει. Καθώς σταδιακά συρρικνωνόταν το μέγεθος, η στρατιωτική ισχύς και ο πλούτος της, πολλοί Βαλκάνιοι Μουσουλμάνοι μετανάστευαν στην καρδιά της Αυτοκρατορίας στη Μικρά Ασία, μαζί με τους Τσερκέζους που διέφυγαν εκεί μετά τη Ρωσική κατάκτηση του Καυκάσου.

Οι Μουατζίρηδες

- Την διάρκεια του 19ου αιώνα μεγάλο κύμα προσφύγων απλώνονταν προς τα παράλια της Μ. Ασίας και ονομάζονταν Μουατζίρηδες.
- Το 1914 αυτοί αποτελούσαν το 20% του πληθυσμού και μετέβαλαν την δημογραφική σύνθεση της Μ. Ασίας εις βάρος των Χριστιανών.
- Πολλοί από αυτούς χρησιμοποιήθηκαν στις επιχειρήσεις εξόντωσης των Αρμενίων.
- Η Μικρά Ασία ήταν μπαρουταποθήκη. Πολλοί νέοι άνδρες λεγόμενοι Τσέτες ήταν ο φόβος και ο τρόμος των χριστιανών (σκότωνα, βίαζαν, έκαιγαν).
- Ο πόλεμος ήταν πόλεμος ανάμεσα σε δύο έθνη. Το 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών και πραγματοποιήθηκε δύο χρόνια αργότερα(1922) η μεγάλη εθνοσυνέλευση της Άγκυρας. Τον Ιούλιο του 1923 υπογράφηκε η συνθήκη της Λοζάνης και η ανταλλαγή πληθυσμών.

Η άνοδος του τουρκικού εθνικισμού

- Η παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας οδήγησε σε άνοδο των εθνικιστικών αισθημάτων μεταξύ των διάφορων υποτελών λαών, που με τη σειρά της οδήγησε σε αυξημένες εθνικές εντάσεις, που κατά καιρούς ξεσπούσαν βίαια, όπως οι σφαγές του Χαμιντιάν (Αρμενίων 1894-1896).

Επανάσταση Νεοτούρκων και εθνικισμός

- Η επανάσταση των Νεότουρκων που επικράτησε έναντι του σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ Β', επέτρεψε στον τουρκικό εθνικισμό να ανέλθει σαν ιδεολογία στην εξουσία, οδηγώντας τελικά στην εξουσία τους Τρεις Πασάδες της πρώην οθωμανικής κυβέρνησης.
- Ευρέως θεωρείται ότι η εθνικιστική κλίση του Νεοτουρκισμού, του **Εμβέρ Πασά** ειδικότερα, είναι η αιτία που οδήγησε το Συμβούλιο του κόμματος των Νεοτούρκων «Ένωση και Πρόοδος» να παραβλέψει μια σειρά σφαγών, μαζικών συλλήψεων και εκτοπίσεων της μεγαλύτερης μη μουσουλμανικής μειονότητας στην Ανατολία, γεγονότα τα οποία έγιναν γνωστά ως **Γενοκτονία** των Αρμενίων κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Δημοκρατία της Τουρκίας

- Η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης στον απόηχο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οδήγησε στη δημιουργία του Τουρκικού εθνικού κινήματος (1919).
- Υπό την ηγεσία του Μουσταφά Κεμάλ Πασά, στρατιωτικού διοικητή που είχε διακριθεί στην Εκστρατεία της Καλλίπολης, διεξήχθη ο Τουρκικός Πόλεμος της Ανεξαρτησίας με στόχο την κατάργηση των όρων της Συνθήκης των Σεβρών.

Δημοκρατία της Τουρκίας

- Μέχρι τις 18 Σεπτεμβρίου 1922 όλοι οι στρατοί κατοχής είχαν εκδιωχθεί και το Τουρκικό καθεστώς με έδρα την Άγκυρα, που είχε αυτοανακηρυχθεί νόμιμη κυβέρνηση της χώρας από τον Απρίλιο του 1920, άρχισε να επισημοποιεί τη νομική μετάβαση από το παλιό Οθωμανικό στο νέο Δημοκρατικό πολιτικό σύστημα. Την 1 Νοεμβρίου το νεοϊδρυμένο κοινοβούλιο κατήργησε επίσημα το Σουλτανάτο, τερματίζοντας έτσι 623 χρόνια Οθωμανικού κράτους.

Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ (1881 -1938)

Ήταν ιδρυτής και πρώτος πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας. Ουσιαστικά ανέλαβε πραξικοπηματικά μια διαμελισμένη Οθωμανική αυτοκρατορία, της οποίας το εναπομείναν υπόλοιπο των εδαφών στην Ανατολία, κατόρθωσε να το μετατρέψει σε κράτος δυτικού προτύπου ονομάζοντάς το Τουρκία. Προκειμένου να εφαρμόσει την πολιτική του, δεν δίστασε να συνεχίσει αγριότητες των Νεοτούρκων, όπως η γενοκτονία των Αρμενίων και των Ελλήνων.

Οι Τρεις Φάσεις της Μικρασιατικής Εκστρατείας

Η Μικρασιατική εκστρατεία διακρίνεται σε τρεις φάσεις:

- Πρώτη είναι εκείνη της απόβασης του Ελληνικού στρατού και της επέκτασης της Ελληνικής διοίκησης. Αμέσως μετά την απόβαση σημειώθηκε ένα διήμερο βίας και λεηλασίας στην Σμύρνη, μάχες και αντίποινα με Τσέτες. Οι Έλληνες καταλαμβάνουν το Αϊδίνιο και καταστρέφουν την τουρκική συνοικία. Σε αυτή την πρώτη φάση επιλογή της ελληνικής διοίκησης ήταν η καταστολή του ανταρτοπόλεμου και όχι η εθνοκάθαρση. Κύριο χαρακτηριστικό της ήταν η αποικιακή συμπεριφορά ενάντια στους Μουσουλμάνους
- Δεύτερη είναι εκείνη της επέλασης προς την Άγκυρα, όταν οι Αντιβενιζελικοί ανέλαβαν τα ηνία του στρατού, κατά την οποία η καταστροφή των τουρκικών χωριών και καλλιεργειών έγινε συστηματικότερη.
- Τρίτη είναι η φάση της υποχώρησης στην οποία ο στρατός διαλυμένος και πανικόβλητος μετά την ήττα καίει και καταστρέφει ότι γλίτωσε από την προέλαση.

Μικρασιατική Εκστρατεία

Φθινόπωρο 1922

- Διώξεις χριστιανών σε όλη την μικρασιατική χερσόνησο
- Αιχμαλωσίες και εκτοπισμοί ανδρών (18-45 ετών)
- Πορείες αιχμαλώτων με σκοπό την εξόντωση
- Προθεσμία εκκένωσης ενός μήνα
- Συνολικά 900.000 πρόσφυγες (50.000 Αρμένιοι) εγκαταλείπουν την Μικρά Ασία.
- Περίπου 200.000 Έλληνες της Καππαδοκίας παρέμειναν και μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα μετά το 1924.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- επέκταση του ελληνικού μετώπου στη Μ. Ασία, διάσπασή του από τα τουρκικά στρατεύματα τον Αύγουστο 1922, πυρπόληση της Σμύρνης και ανηλεής διωγμός των Ελλήνων της Μ. Ασίας, του Πόντου και της Α. Θράκης
- αλλαγή στάσης των Μ. Δυνάμεων
- ήττα της Ελλάδας στον ελληνοτουρκικό πόλεμο
- Σεπτέμβρης 1922: εκδήλωση κινήματος αξιωματικών του στρατού υπό τον Νικόλαο Πλαστήρα, που υποχρέωσε τον Κων/νο να αποχωρήσει οριστικά από την Ελλάδα και παρέπεμψε σε δίκη, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας, 6 στελέχη της βασιλικής παράταξης που εκτελέστηκαν το Νοέμβριο του ίδιου έτους (Δίκη των έξι).
- 1923: Υπογραφή της Σύμβασης και της Συνθήκης της Λωζάννης

Η έξοδος

Φωτογραφικά ντοκουμέντα

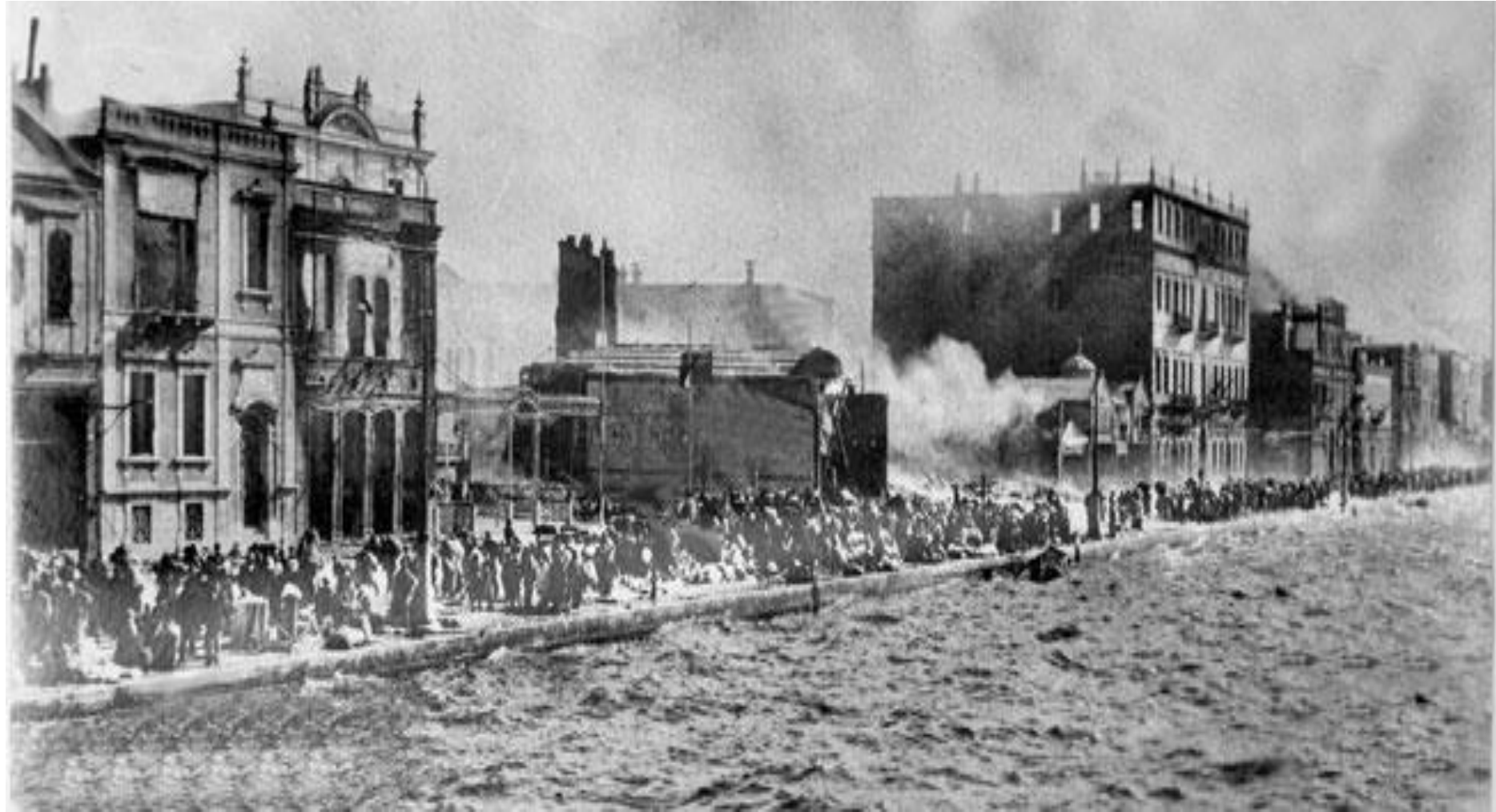
Η Σμύρνη πριν την καταστροφή

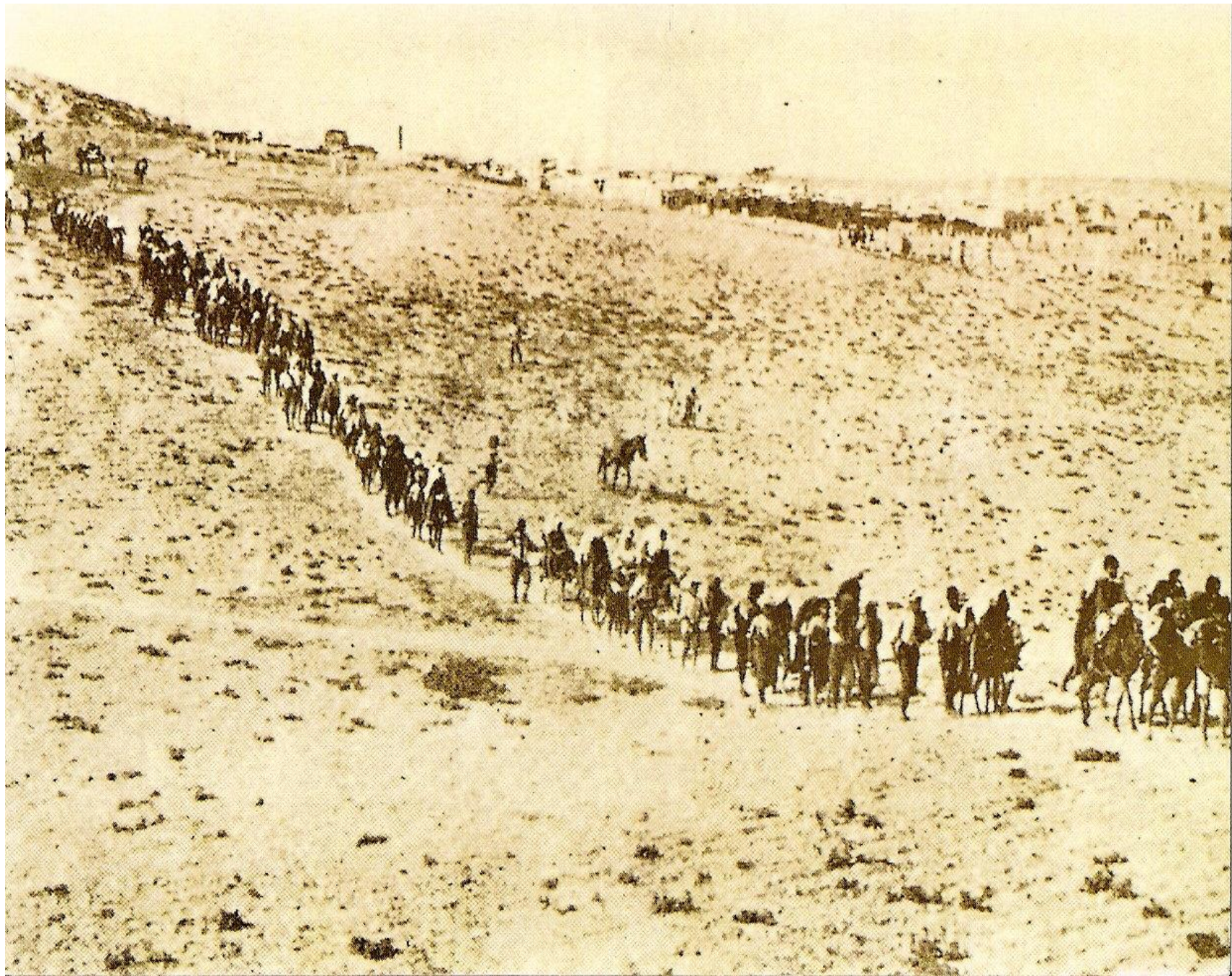

Μικρασιατική Καταστροφή

Το 1922 ὁ Χέμινγουεϊ ὡς
πολεμικὸς ἀνταποκριτὴς τῆς
ἡμερησίου «Toronto Star
Weekly» τοῦ Τορόντο

«Τὸ κυρίως σῶμα τῆς πομπῆς, ποὺ
διασχίζει τὸν ποταμὸ Ἑβρο στὴν
Ἀδριανούπολη, φτάνει τὰ τριάντα
χιλιόμετρα. Τριάντα χιλιόμετρα μὲ
κάρα ποὺ τὰ σέρνουν βόδια, ταῦροι καὶ
λασπωμένα βουβάλια, μὲ
ἐξουθενωμένους, κατάκοπους ἄνδρες,
γυναῖκες καὶ παιδιὰ νὰ περπατοῦν στὰ
τυφλά...».

Ελληνες πρόσφυγες στο Χαλέπι της Συρίας το 1923 (Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, εντοπίστηκε από τον δημοσιογράφο των «Irish Times» Μακόν Ουλάντ).

Έλληνες πρόσφυγες

Έλληνες πρόσφυγες

Έλληνες πρόσφυγες

Έλληνες πρόσφυγες

1922

Σκηνές προσφύγων
στην Καισαριανή

1922

Πρόσφυγες στο
Δημοτικό Θέατρο της
Αθήνας

Η δίκη των έξι

Αντιβενιζελικοί

- Δημήτριος Γούναρης
- Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης
- Νικόλαος Στράτος
- Νικόλαος Θεοτόκης
- Γεώργιος Μπαλτατζής
- Γεώργιος Χατζανέστης
- Ξενοφών Στρατηγός
- Μιχαήλ Γούδας

3. Η Σύμβαση της Λοζάνης και η ανταλλαγή των πληθυσμών

- **24 Ιουλίου 1923: Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης**
- 30 Ιανουαρίου 1923: Ελληνοτουρκική Σύμβαση ανταλλαγής των πληθυσμών Ελλάδας- Τουρκίας

Χαρακτήρας της Σύμβασης:

- Υποχρεωτικός για Έλληνες ορθοδόξους κατοίκους της Τουρκίας και για Μουσουλμάνους της Ελλάδας
- Αναδρομικός (από τις 18 Οκτωβρίου 1912)

Από την ανταλλαγή εξαιρέθηκαν

- Οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, Ίμβρου και Τενέδου
- Οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης

Όροι της Σύμβασης:

Οι ανταλλάξιμοι:

- Αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία θα εγκαθίσταντο
- Είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους
- Είχαν δικαίωμα να αποζημιωθούν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν με περιουσία ίσης αξίας με αυτήν που άφησαν
- Θα διευκολύνονταν στη μετακίνησή τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής

Διαφορά από τις προηγούμενες συμφωνίες ανταλλαγής:

- Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας και η μαζική μετακίνηση πληθυσμών
- Αντίδραση των προσφύγων: συλλαλητήρια ενάντια στην εφαρμογή της

Με την πρώτη σύμβαση που υπογράφηκε μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας στις 30 Ιανουαρίου/12 Φεβρουαρίου 1923:

- συμφωνήθηκε η υποχρεωτική ανταλλαγή των Ελλήνων ορθοδόξων χριστιανών της Τουρκίας και των μουσουλμάνων της Ελλάδας, εξαιρώντας τους μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης και τους Έλληνες της Κων/πολης και των νησιών της Ίμβρου και της Τενέδου.
- επιβεβαιώθηκε η παραμονή στην Κων/πολη του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Μετά την Συνθήκη της Λοζάνης

Δήλωσης Εκκαθαρίσεως
Περιουσίας κατά την
ανταλλαγή
ελληνοτουρκικών
πληθυσμών (1923-1927)

ΜΙΚΤΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ

Επισημ. Αριθ. 57912
Παραγωγή 18-12-27

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΩΣ

Ε ΤΑΥΤΟΤΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΙΤΟΥΝΤΟΣ

1. Ονομαστικός ονομασία.....
2. Τόπος καταγωγής (παιδεία γενέσεως)
Κατά.....
3. Στοιχεία.....
4. Στοιχεία οικιακού (200) στοιχεία.....
5. Στοιχεία.....

Στάση των επίσημων φορέων:

Βενιζέλος, Κεμάλ: η Σύμβαση υποβοηθούσε τις βλέψεις τους για:

- Διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους
- Επίτευξη ομοιογένειας των χωρών τους
- Απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη
- Κοινωνία των εθνών: συμφώνησε

Αποτέλεσμα:

- Θυσιάστηκαν τα συμφέροντα των προσφύγων στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους

Μικτή επιτροπή ανταλλαγής:

- Ιδρύθηκε με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν 11 μέλη (4 Έλληνες, 4 Τούρκοι και 3 μέλη- πολίτες ουδέτερων κατά τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλάξιμων.

Συμπέρασμα:

- Η Ελλάδα του 1923 ήταν μια χώρα ηττημένη στρατιωτικά διχασμένη πολιτικά διεθνώς απομονωμένη οικονομικά κλονισμένη υποχρεωμένη να περιθάψει περισσότερους από ένα εκατομμύριο ενδεείς πρόσφυγες

Το προσφυγικό σπίτι με την αυτοσχέδια ταράτσα για το άπλωμα των ρούχων δεν έχει ανέσεις αλλά έχει ηλεκτροδοτηθεί. Δουργούτι, Νέος Κόσμος, Αθήνα 1955.

Τι αντίκτυπο είχε η ανταλλαγή πληθυσμών;

- **Τραυματική εμπειρία**

1. Η λιγότερη οδυνηρή λύση σε σύγκριση με τις ρεαλιστικές εναλλακτικές της (γενοκτονίες)

2. Ομαλή η επανένταξη και η ενσωμάτωση αυτού του τεράστιου σε όγκο εκτοπισμένου πληθυσμού

3. Απρόσμενο δώρο για τη χώρα

- Μαζικός χαρακτήρας
- Θρησκεία ως κριτήριο
- Δυσκολίες μειονοτικών πληθυσμών
- Πχ. Ελληνορθόδοξη κοινότητα Κωνσταντινούπολης (πογκρόμ 1955)
- Μουσουλμάνοι Τσάμηδες (συνεργάστηκαν με Ναζί για αυτό και εκδιώχθηκαν και εκτοπίστηκαν στην Αλβανία)
- Εξαίρεση ο μουσουλμανικός πληθυσμός της Δυτικής Θράκης

Επιτροπή Αποκατάστασης προσφύγων (ένα ειρηνικό επίτευγμα του νεοελληνικού κράτους)

- 50% στη Μακεδονία
 - Η παρουσία των προσφύγων προκάλεσε αναδιατάξη του ελληνικού πολιτικού συστήματος
- A. Οικονομικός δυναμισμός προσφύγων
- B. Δημογραφική ομογενοποίηση
- Γ. Επενδύσεις σε υποδομές
- Εκσυγχρονισμός 1929-1932 (οικονομική αυτάρκεια και τόνωση εγχώριας αγοράς)